



Nevşehirli Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın Bânîliğindeki Ürgüp Çeşmeleri¹

Ürgüp Fountains Built By Grand Vizier Damat İbrahim Pasha

Halil SÖZLÜ²

Fırat ALLAK³

Geliş Tarihi: 02.01.2019 / Düzenleme Tarihi: 07.02.2019 / Kabul Tarihi: 11.03.2019

Özet

Osmanlı tarihinde "Nevşehirli" olarak bilinen Damat İbrahim Paşa, Osmanlı sadrazamları içerisinde adından sıkça söz ettiren önemli sadrazamlardan biridir. İstanbul'a köyü Muşkara'dan (bugünkü Nevşehir) gelmiş ve dönemin padişahı III. Ahmet'le yolları kesiştiği andan itibaren siyasi ve kültürel anlamda önemli işlere imza atmıştır. Kültürel anlamda yaptığı önemli işlere baktığımızda, başkent İstanbul'un yanı sıra doğduğu yer olan Nevşehir'de birçok yapı grubunun banîliğini üstlenmiştir. Bu yapı gruplarının bir kısmını çeşmeler oluşturmaktadır. Bu makalede Damat İbrahim Paşa'nın banîliğini üstlendiği Nevşehir'in Ürgüp ilçesinde bulunan çeşmeler ele alınıp tanıtılması amaçlanmıştır. Kitabelerinden anlaşılacağı üzere çeşmeler, Damat İbrahim Paşa tarafından yaptırılmıştır. İlçede yer alan on çeşmeden üç tanesi günümüze ulaşmamış, bu çeşmelerin kitabeleri bugün Ürgüp Müzesinde muhafaza edilmektedir. Çeşmeler taş malzemeden inşa edilmiş, genel olarak sade bir görünüme sahip olup, az da olsa süsleme öğeleri bulunmaktadır. İncelediğimiz bu eserler malzeme-teknik ve süsleme bakımından hem kendi içerisinde hem de dönem içerisindeki yeri karşılaştırılıp değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Nevşehir, İbrahim Paşa, Banîlik, Ürgüp, Çeşme

Abstract

Damat İbrahim Pasha, known as "Nevsehirli" in the Ottoman history, was one of the important grand viziers who made his name among the Ottoman grand viziers. He came to Istanbul from Muşkara Village (today called Nevşehir) and from the moment his path reached to Sultan Ahmet, he has begun to sign important works in political and cultural terms. When we look at the important works that has been done in cultural sense, besides the capital Istanbul, it has assumed that many of the buildings in Nevşehir was born in this time. Some of these building groups are the fountains that were built. In this article, its main objective is to discuss and introduce the fountains in Nevşehir's district, which is assumed to be built by İbrahim Pasha according to the article. It is understood from the inscriptions, that the fountains were built by Damat İbrahim Pasha. Three of the ten fountains in the district has not survived to date. Therefore, the inscriptions of what is left of these fountains are now preserved in Ürgüp Museum. The fountains are made of stone materials, that have a simple appearance, in addition to some ornamental elements. These works, which we examined, were compared and evaluated in terms of material-technique and decoration both within and during the period

Keywords: Nevşehir, İbrahim Pasha, Patronage, Ürgüp, Fountain

1. Giriş

Tarihte önemli olaylarda ve kritik zamanlarda ön plana çıkan şahıslar hep dikkat çekmiştir. 1662 tarihinde Muşkara'da (Nevşehir) doğup genç yaşında başkent İstanbul'a gelen ve saraya girip uzun yıllar sarayda değişik görevlerde bulunduktan sonra yönetim basamaklarını hızlı bir şekilde çıkan, sonra da "dâmâd-ı şehriya-rî" olarak Sultan III. Ahmed'in kızı Fatma Sultan ile evlenen, kısa süreli vezirlik görevinin devamında da sadrazamlığa yükselip uzun yıllar bu görevde bulunan, Lâle Devri'nin öncüsü ve gerileme dönemi sadrazamlarından Damat İbrahim Paşa, işte bunlardan birisidir.

Damat İbrahim Paşa'nın doğumu 1665 yılı olarak yazılmış olsa da hakkında kesin bir kaynak gösteremiyoruz. Bazı kaynaklarda kendisinin 54 yaşında sadrazam olduğunu yazar. H.1131-1132 / M.1718-1719 Pasarofça barışını mütakip sadrazam olduğuna göre 1665-1666 yıllarında doğduğu rivayet edilmektedir (Bilge,1996:78). Eski adı Muşkara olan (günümüzde) Nevşehir'de dünyaya gelen bu önemli kişiliğin babası Zeytin veya İzdin Voyvodası olarak bilinen Sipahi Ali Ağa, annesi ise Fatma Hanım'dır (Aktepe,1993:441).

Çocukluğunu Muşkara'da geçiren Damat İbrahim Paşa köyünden hemşerilerinin yanına iş bulmak için İstanbul'a gelmiş akrabasının yardımıyla Saraya girmeyi başarmıştır (Çerçi,2003:32). Darüssâde Ağası yazıcı halifelîği, Haremeyn

¹ Bu makale, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen "Nevşehirli Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın Banîlik Faaliyetleri" adlı yüksek lisans tezi SOB – 2016 – YL5530, No'lu Proje kapsamında üretilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Çiftlikköy Kampüsü, halilsozlu@mersin.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-3100-486X

³ Uzman Sanat Tarihi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Doktora Öğrencisi, firadallak@gmail.com

muhasibeciliği ve Mevkufatçılık gibi çeşitli görevlerde bulunduktan sonra padişah III. Ahmed'in güvenini kazanmış, halk tarafından da sevilen bir isim olmuştur (Uzunçarşılı,2007:147; Arıkan,2013:18). Damat İbrahim Paşa, yaptığı onca görevden sonra sadrazamlık makamı için kendine bir anlamda zemin oluşturmuştur.

Damat İbrahim Paşa'nın sadrazam oluşu Pasarofça Antlaşması ile Avusturya ile yapılan antlaşmada kendisinin rolü büyüktür, bu esnada padişah III. Ahmed Sadrazamlık makamına Mehmed Paşa yerine Damat İbrahim Paşa'yı getirmiştir (Uzunçarşılı, 2007: 47).

Damat İbrahim Paşa sadrazamlığa geldiği 1718'den ölümüne kadar (1730) bu makamda kaldı. Adeta bir padişah gibi Osmanlı Devleti'ni kendi siyaseti doğrultusunda yönetmiştir. Osmanlı Devleti'nde yaşayan 218 sadrazam içinde en renkli kişiliğe sahip olanlardan biridir. Harpten nefret eden, imparatorluğu sulh ve sükûn içinde, kan ve barut kokusundan uzak bir şekilde idare ve inkişaf ettirmeyi isteyen İbrahim Paşa aynı zamanda zevk ve eğlenceye düşkün, ince ruhlu, kibar bir şahsiyeti (Tektaş,2002:367). Uyumlu bir vücuda, kibarlık ve inceliğe, tavır ve duruşunda ağırbaşlı bir yumuşaklığa sahip olan bu önemli şahsiyetin, süs ve gösterişe düşkünlüğü kişiliğinde de görülüyordu. Elleri tıpkı zarif ve yumuşak bir kadın eli gibi elmas ve zümrüt yüzüklerle süslü olup, elbisesi baştanbaşa elmaslar ve incilerle bezenmişti (Altınay, 2010:27).

Damat İbrahim Paşa, 1718 yılında sadrazamlık makamına geldikten sonra ve literatüre "Lale Devri" olarak geçen 12 yıllık bir sulh döneminin başlamasında kuşkusuz kendisi büyük pay sahibidir. Lale Devri ile Osmanlı topraklarında bir sulh dönemi başlamıştır. Bu döneme ilişkin yapılan değerlendirmelerin birinde; "...ümran, atılım ve eğlence dönemi... Asıl amaç mağlubiyetlerin nedenleri olarak görülen eksikleri garp uygarlığı ve tekniği ile gizlemek düşüncesidir" bu ifadeler yer almaktadır (Arıkan,2013:40; Allak,2017:12).

Osmanlı Devleti'nin Lale Devri'nde farklı bir eğlence anlayışına sahip olduğu bilinmekte, bu dönemin sadece eğlence ve zevkten ibaret olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Kaybedilen topraklardan dolayı birçok tarihçi 18. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin siyasi anlamda bir gerileme yaşadığını dile getirmektedir. Fakat bu dönemde Osmanlı tebası gerileme içerisinde birçok yeniliğe öncülük etmiş, kültür çağının adeta yükselme dönemini yaşadığı bir gerçektir (Allak, 2017:16).

Yaşanan bu yeniliklerde Damat İbrahim Paşa aktif bir şekilde rol almıştır. Siyasi boyutta olduğu kadar kültürel ve sosyal anlamda da kendinden söz ettirmeyi başarmış, arkasından halkın ihtiyaçlarını karşılayacak birçok hayır kurumu bırakmıştır. Başta başkent İstanbul olmak üzere Anadolu'nun bazı kentlerinde ve özellikle de kendisinin memleketi olan Nevşehir'de birçok eserin baniliğini üstlenmiştir. Bu eserlerin bir kısmını Nevşehir'in Ürgüp ilçesinde yer alan çeşmeler oluşturmaktadır. Bu bağlamda Ürgüp'te bulunan Damat İbrahim Paşa'nın baniliğinde yapılan çeşmeleri tanıtmak ve son durumlarını aktarmak temel amacımızdır.

2. Damat İbrahim Paşa'nın Ürgüp'teki Çeşmeleri

Yunak Çeşmesi: Çeşme, Ürgüp İlçe merkezinde Yunak Camii'nin güneyinde yer almaktadır. Çeşmenin güney cephesinde yer alan kitâbesinden hareketle Damat İbrahim Paşa tarafından H.1133 / M.1720 yılında yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Kitâbe dikdörtgen formda mermer malzeme üzerine dört satır şeklinde ve her satır iki kartuşa bölünmüş, satır araları cedvellerle ayrılarak kabartma tekniğinde ta'lik hatla hakkedilmiştir (Resim 1).

Kitâbe metni ve okunuşu şu şekildedir:

- 1- جناب صدر اكرم صهر سلطان احمد افخم / وزير اعظم ابراهيم پاشاي كرم معتاد
- 2- قضاي اركوب ايچره اون محله چشمه ياپيدردى / اولور تطويله باعث هر برين ايلسم تعداد
- 3- عطاش امتى اروا ايدوب آب طاسندن / عجب خير ايتدى اجر احسان ايدو اول حي بى انداد
- 4- آكلسون حشردك نامى اوقونسون بويلى تاريخى / بو والا چشمه سازى صدر عالى ايلدى اباد ۱۱۳۳

- 1- Cenâb-ı Sadr-ı Ekrem Sıhr-i Sultan Ahmed Efham / Vezir-i A'zam İbrahim Paşa-yı kerem-i mu'tâd
- 2- Kazâ-i Ürgüp içre on mahalle çeşme yaptırdı / Olur tatvile bâis her birin eylesem ta'dâd
- 3- Utâş-ı Ümmeti erva edüb âb-ı tasından / Acep Hayr etti icra-i ihsan ide ol hayy-i bî indâd
- 4- Anulsun haşra dek Nâmı okunsun böyle tarihi / Bu vâlâ-i çeşme sazi, sadr-ı âli eyledi abâd 1133 (Elmacı,2008: 91)⁴

Kitâbeden, çeşmenin bânîsinin Sadrazam İbrahim Paşa'nın olduğu, kendisinin Sultan III. Ahmed'in vezir-i a'zamı olup, Ürgüp içinde on adet çeşme yaptırdığı, bu hayır eserleriyle kıyamete dek hayırla isminin anılması niyazında bulunduğu ve inşaatın 1133 yılında gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Çeşme, bağımsız ve iki cepheli çeşmeler grubunda olup konumundan dolayı meydan çeşmesidir⁵. Kesme taştan inşa edilmiş, çamaşır yıkama yeri, çeşme ve su deposu kısımlarından oluşmaktadır (Çizim 1). Çeşmenin ilk bölümü, doğuya bakan tarafı sivri kemer formunda bir niş içerisinde (Çizim 2). Çeşmenin yalağı ve musluğunda kırılmalar mevcuttur. Cephede yarım yuvarlak kemer profilli taşların içe doğru yaklaşık 10 cm kazılmasıyla kemer izlenimi oluşturulmuştur (Resim 2).

⁴ Kitabe okunuşu O. Elmacı'dan alınmış fakat bazı kelimelerde tarafımızca düzeltmeler yapılmıştır.

⁵ Çeşme tipolojisi için bkz.: Ayla Ödekan, "Kent İçi Çeşme Tasarımında Tipolojik Çözümleme", Semavi Eyice'ye Armağan, İstanbul Yazıları, İstanbul, 1992, s. 281-286.; Yılmaz Önge, Türk Mimarisinde Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde Su Yapıları, Ankara, 1997.

Çeşmenin ikinci bölümü, kuzeybatıya doğru eyvan şeklinde açılan ve çeşmenin ismini aldığı "Yunak" kısmıdır. Bu uygulama Ürgüp ve çevresindeki çeşmelerde sıkça karşımıza çıkmaktadır (Eravşar,1993:155). Yunak kısmının üzeri üç adet sivri kemerin desteklediği sivri bir tonozla örtülüdür. Bu cephenin genişliği 402 cm olup kemer derinliği 2.70 cm ölçülerindedir.

Üçüncü bölüm su deposundan oluşmaktadır. Su deposu dıştan 460x320 cm ölçülerinde dikdörtgen planlı olup, burası dıştan kapatılmış olduğu için içeriye girilememiştir. Deponun kuzey köşesi yakınından geçen yol nedeniyle hafifçe pahlanmıştır. Çeşmede herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır (Resim 3).

Gez Çeşmesi: Çeşme, Ürgüp ilçe merkezinde eski adı Kale, yeni adı Musa Efendi olan mahallede yer almaktadır. Kitâbesine göre çeşme, Damat İbrahim Paşa tarafından H.1133 / M.1720-21 yılında yaptırılmıştır. Kitâbe, 56x51 cm ölçülerinde dikdörtgen formda mermer malzeme üzerine dört satır şeklinde ve her satır iki kartuşa bölünmüş, satır araları cedvellerle ayrılarak kabartma tekniğinde ta'lik hatla ve Osmanlı Türkçesi ile hakkedilmiştir (Resim 4)

Kitâbe metni ve okunuşu şu şekildedir:

- ۱- وزیر اعظمی داماد خاصی محرم رازی / جناب حضرت سلطان احمد خان ذیشانک
- ۲- نظام الملك ابراهيم پاشای کرم و رکیم / اودر اسایشنه باعث و بادی بو دنیانک
- ۳- عطاشة حضر ایریشدی امر ایوبو بایبیردی اون چشمه / کتوردی برصوکیم اُغری صولاندی آب حیوانک
- ۴- تمامه ایردیکی برله دیدم تاریخن ای وهبی / مصفا زمزمین ایچ عین ابراهیم پاشانن ۱۱۳۳

- 1- Vezir-i a'zami dâmad-ı hâssı muharrem-i râzî / Cenâb-ı Hazret-i Sultan Ahmed Han-ı zîşânı
- 2- Nizamü'l-mülk İbrahim Paşa-yı kerem ü rekîm / O dur asayışine bâ'is ü badi bu dünyanın
- 3- 'Atâşa hızır erişdi emr edüb yaptırdı on çeşme / Getirdi bir su kim ağzı sulandı ab-ı hayavânın
- 4- Tamama erdirdiği birle dedim tarihini ey Vehbi / Musaffâ-yı zemzemini iç ayn-ı İbrahim Paşa'nın 1133 (Elmacı,2008:89)

Kitabeden, çeşmeyi Sadrazam İbrahim Paşa'nın yaptırdığı, bu kişinin Sultan Ahmed'in damadı olduğu, Nizamülmülk gibi devletin huzur ve sükununu sağladığı, şehirde halkın su ihtiyacını karşılamak üzere on tane çeşme yaptırdığı, halkın da aynı zemzem gibi bu tertemiz sudan içerek O'nu hayırla yad edeceği, inşaatın 1133 yılında yapıldığı ve kitabenin şairinin Vehbi⁶ olduğu anlaşılmaktadır.

Çeşme bağımlı çeşmeler grubunda yer almaktadır. Çeşmenin özgün zemin kotu, mevcut yol kotunun yaklaşık 20 cm kadar altında kalmaktadır. Çeşme, düzgün kesme taştan inşa edilmiştir (Çizim 3). Çeşmeyi Ürgüp'te yer alan diğer çeşmelerden ayıran özelliği üzerinde kare planlı bir mekânın bulunmasıdır. Yöre halkı bu kare planlı mekânın orayı koruyan muhafız için yapıldığını söyler. Bu mekân günümüzde kapalı olup, faal durumda değildir (Resim 5).

Çeşme 194 cm yüksekliğinde 5.61 cm genişliğindedir. Herhangi bir bezeme ögesine sahip olmayan çeşme, sivri tonozla örtülüdür. Günümüzde çeşmenin sivri kemer kısmını oluşturan bölüm, taşlarla kapatılmış ve yakın bir zamanda üzeri sivanmıştır.

Çeşmenin üstünde yer alan kare planlı mekân çeşmeden yatay bir silme ile ayrılmıştır. Bu mekânın güney cephesinde boyuna dikdörtgen formda açılmış üç adet demir şebekeli pencere vardır. Çeşmede herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Pancarlı Çeşmesi: Ürgüp merkezinde eski adı Dere Aşağı Mahallesi olan yokuşta yer almaktadır. Çeşme ilk yapıldığı zaman şu an ki yerinden 12 m yukarıda yer alıyordu; yapılan yol çalışmalarından dolayı yerinden kaldırılmış ve bugünkü yerine yerleştirilmiştir. Çeşmenin üzerinde yer alan kitâbesinden hareketle Damat İbrahim Paşa tarafından H.1133 / M. 1721 yılında yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Kitâbe, 50x65 cm ölçülerinde dikdörtgen formda mermer malzeme üzerine dört satır şeklinde ve her satır iki kartuşa bölünmüş, satır araları cedvellerle ayrılarak kabartma tekniğinde ta'lik hatla, Osmanlı türkçesi ve manzum olarak hakkedilmiştir (Resim 6).

Kitâbe metni ve okunuşu şu şekildedir;

- ۱- ذات خیر اندیش ابراهیم پاشای کریم / کیم اودر داماد اصف جاه شاه عادلہ
- ۲- دست لطفی عالم دنیایی سیراب ایلوب / سربسر افاقی احیا قیلدی عدل و دادله
- ۳- ارکوبی احیا ایچون اول منبع جوی کرم / صو کتوردی و یردی حقاماء موصوله صلہ
- ۴- یاپدی اون چشمه یی او هر برینک تاریخنی / صوایچ ابراهیم پاشایه دعا قیل صدقله ۱۱۳۳

- 1- Zat'a hayrendiş İbrahim Paşay-ı kerim / Kim odur Damad-ı Asaf cah-ı Şah-ı adile
- 2- Desti lütfü alem-i dünya'yı seyrab eyleyüb / Serbeser afakı ihya kıldı adli ü dad ile
- 3- Ürgüb-ü ihya için ol memba-ı cuy-ı kerem / Su getirdü virdü hakka mai musule
- 4- Yaptı on çeşme-i o her birinin tarihini / Su iç, İbrahim Paşaya dua kıl sıdkı ile (Sıtkı ile) 1133 (Elmacı,2008:92)

⁶ Bu şair aynı zamanda, Sultan III. Ahmed'in Ayasofya Meydanındaki çeşmesinin de şairlerindedir.

Kitâbeden, çeşmeyi İbrahim Paşa'nın yaptırdığı, hayır amaçlı şehrin on yerine çeşme inşa ettirdiği ve çeşmenin 1133 yılında yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

Çeşme bağımlı çeşmeler grubunda yer almaktadır. Kuvvetle muhtemel sonraki onarımlarda duvara bitişik olarak yapılan çeşme, Nevşehir yöresinden çıkarılan sarımsı kesme taştan inşa edilmiştir. Çeşme 2.00 cm genişliğinde 2.30 cm yüksekliğindedir (Çizim 4). Eser üç yönden silmelerle çevrilmiş, niş kısmı dilimli kemerlidir. Çeşmenin önünde dikdörtgen şeklinde bir su teknesi bulunmaktadır. Bunun üzerine de musluk yerleştirilmiştir (Resim 7).

Sivri kemerin üzerinde son yıllarda eklendiği anlaşılan madalyon içerisinde ay yıldız yerleştirilmiştir. Çeşme cephesi iç içe geçmiş yarım daire şeklindeki silmelerle son bulmuştur.

Temenni Mahallesi Çeşmesi: Çeşme, Ürgüp Cami-i Kebir Sokağı yokuşunda yer almaktadır. Çeşmenin üzerinde yer alan kitâbesinden hareketle Damat İbrahim Paşa tarafından H.1133 / M.1721 yılında yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Kitâbe, 35x70 cm ölçülerinde dikdörtgen formda mermer malzeme üzerine dört satır şeklinde ve her satır iki kartuşa bölünmüş, satır araları cedvellerle ayrılarak kabartma tekniğinde ta'lik hatla, Osmanlı Türkçesiyle manzum olarak hakkedilmiştir (Resim 8).

Kitâbe metni ve okunuşu şu şekildedir;

- ۱- صاحب الخيرات كريم ابراهيم / وزير اعظم خان احمد بلند انساب
- ۲- بيلنجه منبع رود و جودی اولديغنی / كتوردی بلدهء اركوبك اون محلنه آب
- ۳- اهالیسی بر ایچم صویه تشنه اولمشكن / حضر يتشدی اوکام اور ستوده جناب
- ۴- سزا کورب دیسه لر هر برینه نه تاریخ / هله بوچشمه پاکیزه اولدی عین ثواب ۱۱۳۳

- 1- Sahibü'l-hayrat kerim İbrahim Paşa / Vezir-i Azam Han-ı Ahmed Bülend ensâb
- 2- Bilince menba-ı kud-u-cu-du olduğunu / Getirdü belde-i Ürgüp'ün on mahalline ab
- 3- Ahalisi bir içim suya teşne olmuş iken / Hızır yetiştii o kam aver situde cenap
- 4- Seza görüp diseler her birine nüh tarih / Hele bu çeşme-i pakize oldu ayn-ı sevab. 1133 (Elmacı,2008:93)

Kitâbeden, çeşmenin bânisinin Sadrazam İbrahim Paşa olduğu, Ürgüp şehrinin on farklı yerine çeşme yaptırdığı, inşaatın 1133 yılında olduğu anlaşılmaktadır.

Çeşme bağımlı çeşmeler grubunda yer almaktadır. Çeşme kesme taştan inşa edilmiş olup, tek cepheli ve bir su deposundan oluşmaktadır. 3.05 cm genişlik ve 3.40 cm yüksekliğinde olan çeşme nişinin bulunduğu doğu cephesi sivri kemerlidir. (Çizim 5). Batı tarafta yer alan su deposu kare planlı ve düz dam örtülüdür.

Çeşme cephesinde sivri kemerin bulunduğu yüzeyin tamamı sıvanmıştır. Kitabenin etrafı silme ve bordürler ile çevrelenmiştir. Çeşmenin alt tarafında dikdörtgen formda bir su teknesi bulunmaktadır. Bordürde bitkisel süslemeler çeşme için dikkat çeken bir özelliktir. Süsleme olarak dört yapraklı bir çiçek işlenmiş bu yaprakların arasında eşkenar dörtgenler oluşturulmuştur (Resim 9).

Musa Efendi Çeşmesi: Çeşme Ürgüp'ün merkezinde Musa Efendi Mahallesi ile Tefik Fikret Caddesi'nin birleştiği noktadadır. Çeşmenin üzerinde bugün herhangi bir kitâbe yoktur, ancak dönemle ilgili incelediğimiz kaynaklarda çeşmenin kitâbe metnine ulaşılmıştır. Kitâbe metninden hareketle çeşmenin, H.1133 / M.1721 yılında Damat İbrahim Paşa tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. (Elmacı, 2008:90)

Çeşme bağımsız çeşmeler gurubunda yer almaktadır. Kare planlı çeşme su depoludur. Çeşmenin inşasında Nevşehir'den çıkarılan kesme taşlar kullanılmıştır. Çeşmenin özgün zemin kotu, yol seviyesinin yaklaşık 10 cm kadar altında kalmıştır. Çeşmenin kemeri doğu cephededir. (Çizim 6). Kemer formu sivridir. Burası 2.95 cm genişliğinde 1.93 cm yüksekliğinde 2.45 cm derinliğinde eyvan formunda yapılmıştır. Ayna taşı dilimli kemere sahip olup, ortasında lülesi bulunmaktadır. Ayna taşının önündeki su teknesi oval formdadır. Burada çamaşır dövme taşları bulunması yunak olarak da kullanıldığını göstermektedir. Burada yer alan musluk ve su teknesi kısmının son yıllarda yapılan restorasyon çalışmalarında yenilendiği anlaşılmaktadır (Resim 10-11). Çeşmenin kitabesi güney cephede bulunmaktaydı, zamanla yıprandığı için günümüze kadar ne yazık ki gelememiştir. Çeşmede herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Eset Ağa Çeşmesi: Ürgüp merkezde Aşağı Kaya Kapı Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin kitabesi bugün Ürgüp Müzesi'nde tahrip olmuş bir şekildedir. Kitâbeden hareketle çeşmenin H.1133 / M.1721 yılında Damat İbrahim Paşa tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Kitâbe dikdörtgen formda mermer malzeme üzerine dört satır şeklinde ve her satır iki kartuşa bölünmüş, satır araları cedvellerle ayrılarak kabartma tekniğinde ta'lik hatla ve Osmanlı Türkçesi ile hakkedilmiştir (Resim 12).

Kitâbe metni ve okunuşu şu şekildedir;

- ۱- بحمدالله همیشه بویله خیرات اولمئده صادر / وزیر اعظم و داماد ابراهيم پاشادن
- ۲- اولنجه جلوه کر حب وطن قلب شریفنده / دل آکاهی ملهم اولدی چونکه سوی بالادن
- ۳- یاپوب بو مسقط رأسی اولان اركوبده لله / بو چشمه ساری کیم همکونه در تسلیم مأودان
- ۴- سرانگشت اشارتله دیدم تاریخی شاکر / کل ایچ بو عین روح افزای ابراهيم پاشادن ۱۱۳۳

- 1- Bihamdillah hemişe böyle hayrat olmada sadr / Vezir-i Azam ve Damad İbrahim Paşa'dan
- 2- Olunca cilgever hubbu vatan kalb-i şerifinde / Dil-i ağah-ı mülhem oldu çünki suy-i baladan
- 3- Yapup bu maskad-ı re'si olan Ürgüp'e lillah / Bu çeşme sarı kim hemgüner teslim-i maveradan
- 4- Serengişti işaretle dedim tarihini Şakir / Gel iç bu ayn-ı ruh-u efzay-ı İbrahim Paşa'dan 1133 (Elmacı, 2008: 94)

Kitâbeden, Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın çeşmeyi yaptırdığı, şair olarak Şakir adının geçtiği ve çeşmenin 1133 yılında inşa edildiği anlaşılmaktadır.

Meyilli bir arazi üzerine inşa edilen çeşme, düzgün kesme taştan yapılmıştır. Çeşme 2.35 cm yüksekliğinde 3.32 cm genişliğindedir (Çizim 7). Çeşmenin özgün zemin kotu, günümüzde yol seviyesinin yaklaşık 50 cm altında kalmıştır. Çeşme nişi sivri kemerle belirlenmiştir. Niş genişliği 1.45 cm derinliği 76 cm'dir. Sivri kemerin tam ortasında madalyon içerisinde fazlaca tahrip olmuş dört yapraklı bir çiçek motifi işlenmiştir (Resim 13). Çeşmenin kitabesi bugün Ürgüp Müzesi'nde bulunmaktadır.

Davut Ağa Çeşmesi: Ürgüp merkezde Yukarı Kaya Kapı Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin bulunduğu mahalle sakinlerinden edinilen bilgilere göre çeşmenin üzerinde yer alan kitabe son yıllarda çalınmıştır. Ancak dönem ile ilgili incelenen kaynaklarda çeşmenin kitabe metnine ulaşılmıştır. Kitâbeden hareketle çeşmenin, 1721 yılında Damat İbrahim Paşa tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır (Elmacı, 2008: 94).

Çeşme meyilli bir arazi üzerinde kesme taştan inşa edilmiştir. 3.27 cm yüksekliğinde, 3.06 cm genişliğinde olan çeşmenin üst kısmı yıkılmıştır. Çeşme duvara bitişik olarak inşa edilmiş, cephesi sivri kemerli olarak belirlenmiştir (Çizim 8). Çeşme nişinin genişliği 1.10 cm derinliği 56 cm'dir. Kemer üzerinde yer alan boş kısımda çeşmenin kitabesi bulunmaktaydı. Çeşmede tek süsleme unsuru niş içerisinde yer alan istiridye kabuğu şeklindeki işlenmiş süslemelerdir. Nişin alt kısmında musluk yapılmış, bunun altında da dikdörtgen formda tekneye yer verilmiştir. (Resim 14-15)

Yukarıda örneklerini verdiğimiz çeşmeler Damat İbrahim Paşa banîliğinde günümüze ulaşan çeşmeleridir. Bu çeşmeler dışında günümüze ulaşamayan üç adet çeşme (Ürgüp Aşağı Pazar Yeri Çeşmesi, Ürgüp Bedrettin Çeşmesi, Ürgüp Eski Hükümet Konağı Önündeki Çeşme) tespit edilmiştir. Bu çeşmelerin sadece kitabeleri günümüze ulaşmış olup, bugün bunlar Ürgüp Müzesi'nde muhafaza edilmektedir (Resim 16-17-18).

3. Değerlendirme ve Sonuç

Osmanlı Devleti'nin önemli sadrazamlarından Damat İbrahim Paşa, 1662'de Muşkara'da (Nevşehir) doğup, 17 yaşlarında İstanbul'a gelerek 20 yıl kadar değişik görevlerde bulunmuş, 54 yaşlarında sadrazam olduktan sonra padişah III. Ahmet'in kızı Fatma Sultan ile nikahlanarak, 12 yıl süren sadrazamlığının sonunda 1730 yılında patlak veren Patrona Halil isyanı ile hayata veda etmiştir. Damat İbrahim Paşa Lale Devrinin yaratıcısı, gerileme döneminin önde gelen sadrazamlarından biri olup, hayatı ve yaptıklarıyla Osmanlı Devleti'nin bu dönemi için büyük önem arz etmektedir.

Kuruluşundan itibaren kendi adına ve aile fertleri adlarına yeni binalar yaptırarak ekonomik, sosyal ve siyasi oluşumlar çerçevesinde kentlere damgasını vurmaya çalışan her Osmanlı devlet yöneticisi gibi Damat İbrahim Paşa da sadaretinin olduğu yıllarda bânîlik faaliyetlerine son derece önem vermiştir. Dönem içerisinde sosyal amaçlı birçok yapı grubunun bânîliğinde söz sahibi olmuştur. Makalemizi bu yapı gruplarının bir kısmını oluşturan Ürgüp'teki çeşmeler oluşturmaktadır.

XVIII. yüzyılda ve özellikle Damat İbrahim Paşa'nın sadaret yıllarını kapsayan Lale Devri'nde çeşme yapımında bir artış olduğu görülmektedir. Bunun nedenlerinden biri, bu dönemde yaşanan siyasi ve ekonomik istikrara paralel olarak nüfusun artmasıdır. Çeşme sayısının artmasını sadece nüfus ile açıklamak yetersiz kalacaktır. Çünkü XVIII. yüzyıl Avrupa'sında değişim yaşandığı görülmekte, dini ve askeri yapılardan çok sivil mimariye yönelim olduğu ve yeni arayışlar içerisine girildiği bir dönemdir. Osmanlı Devleti, Avrupa'nın değişim ruhuna ayak uydurarak sivil mimariye yönelimi artmış, başta İstanbul olmak üzere Anadolu'nun birçok kentinde bunu çeşme örneklerinde sergilemiştir (Koçyiğit, 2013:314) Bu kentlerden biri de Nevşehir olup, buranın ilçesi konumundaki Ürgüp'te çeşme sayısında artışın olduğu gözlemlenmiştir.

Çeşmelerin yapısal özellikleri dikkate alındığında cephe kompozisyonları ve yere göre iki grupta incelemek mümkündür; cephe kompozisyonlarına göre çeşmeler, tek kemerli, (sivri kemer, dalgalı kemer, düz atkı kemer) yan yana iki kemerli, iki cepheli olarak değerlendirilmiştir. Buldukları yere göre çeşmelere, bağımlı (bir yapının duvarıyla inşa edilen çeşmeler, herhangi bir yapının duvarına sonradan eklenen çeşmeler) ve bağımsız çeşmeler (meydan çeşmeleri, su depolu çeşmeler) olarak incelenmiştir (Ödekan,1992:281-286; Önge,1997:11). Çeşmelerde malzeme olarak Nevşehir yöresinde çıkarılan sarımsı düzgün kesme taş kullanılmıştır.

Çeşmelerden; dört tanesi bağımlı, üç tanesi bağımsız çeşmeler içerisinde değerlendirilmiştir. Gez Çeşmesi (Resim 5), Pancarcı Çeşmesi (Resim 7), Davut Ağa Çeşmesi (Resim 14), Temenni Mahallesi Çeşmesi (Resim 9) bağımlı çeşmeler grubunda yer almaktadır.

Bu dönemde; İstanbul'da Şehzadebaşı Damad İbrahim Paşa Çeşmesi (1720), Beykoz Damad İbrahim Paşa Çeşmesi (1721), Topkapı Damad İbrahim Paşa Çeşmesi (1729), Nevşehir Merkez'de Nevşehir Damad İbrahim Paşa Külliyesinde avlu duvarında ve sıbyan mektebi duvarındaki çeşmeler (1727-28); Bekdik Çeşmesi (1727), Morukçu Çeşmesi (1720), Karaman'da Şihlar Çeşmesi (Karpuz, 2009:274) (Erdal,2014:537); Konya'da Tercüman Köşe Çeşmeleri (1734-35), Hafız Mustafa Çeşmesi (1819-20), Karaman Hancızade Çeşmesi (XVIII.yy) (Mutlu,2014:402) karşımıza çıkan bağımlı çeşmelerdir

İncelediğimiz Yunak Çeşmesi (Resim 3), Musa Efendi Çeşmesi (Resim 10), Eset Ağa Çeşmesi (Resim 13) bağımsız çeşmelerdir. Bu dönemde İstanbul'da Fatih Damat İbrahim Paşa (Orta) Çeşmeleri (1720), Ortaköy Damat İbrahim Paşa Çeşmesi (1724), Üsküdar Damat İbrahim Paşa Çeşmesi (1729), Nevşehir'de Tavukçu Çeşmesi (1727), Orduoğlu Çeşmesi (1726), Hacı Bektaş Fıkh Çeşmesi (XVIII.yy) (Allak, 2017:170), Konya Hadim'de Dülgerler Köyü Çeşmesi (XVIII.yy), Konya Kadınhanı'nda Karamanlı Çeşmesi (XVIII.yy)(Mutlu, 2014: 103), Karaman İsmail Ağa Çeşmesi (1708), (Denktaş, 2000: 34), Kayseri Mihlim Çeşmesi (1771) (Denktaş, 2000:91) karşımıza çıkan bağımsız çeşmelerdir.

İncelenen çeşmeler klasik dönemde görülen çeşmelerdeki cephe düzeni ile benzerlik göstermektedir. Çeşmeler (Yunak Çeşmesi hariç) genellikle dikdörtgen formda, sivri kemerli tek cepheli olarak inşa edilmişlerdir. Yunak Çeşmesi iki cepheli olarak inşa edilmiştir. Bu yönüyle Ürgüp'te Damat İbrahim Paşa Çeşmelerinden farklılık göstermektedir. Ayrıca bu çeşmenin ikinci bölümü kuzeybatıya doğru eyvan şeklinde açılan ve çeşmenin de ismini aldığı kısım Anadolu coğrafyasında sık görülen çamaşır yıkamak için yapılmıştır (Resim 2-3). Çamaşırın yıkandığı yere yunak ismi verilmektedir. Genellikle eyvan şeklinde önleri yana doğru açılmakta ve üzerleri kaburga kemerlerle desteklenmiş sivri tonozlarla örtülüdür (Eravşar,1993:156).

Ürgüp'te olduğu gibi Anadolu'nun birçok yerinde Yunak örnekleri karşımıza çıkmaktadır. Aksaray'da Güzelyurt Yunağı (1852), Güneyderesi Yunağı (XIX.yy), (Erdal, 2014: 538); Konya'da Sille Yunağı (1786), Ketengölü Yunağı (XIX.yy), Söğütlü Yunağı (XIX.yy), Yenipınar Yunağı (XIX.yy) (Mutlu,2014:396); Balıkesirde; Havran Emine Kadın Yubağı (1805), Havran Orta Yunağı (1805), Havran Yukarı Mahalle Yunağı (1805), Sındırgı Yukarı Mahalle Yunağı (1870), Sındırgı Halil İbrahim Yunağı (1874), Edremit Hacı Mustafa Yunağı (1902), Havran Hamambaşı Yunağı (XIX.yy), Havran Köylüce Yunağı (XIX.yy) örnek verilebilir (Sözlü,2014:630). Bu yunaklarda çeşme ve çamaşır yıkama yeri birlikte bulunmaktadır. Genellikle yunağın sokağa bakan cephesinde çeşme yer alır.

Çeşmelerden üç tanesi su depolu olarak inşa edilmiştir. Bunlar; Yunak Çeşmesi (Resim 3), Temenni Mahallesi Çeşmesi (Resim 9), Musa Efendi Çeşmesi'dir (Resim 10).

Çeşmeler son derece sade yapılmış olup, sadece Temenni Mahallesi ile Eset Ağa Çeşmelerinde az da olsa süslemeye yer verilmiştir. Temenni Mahallesi Çeşmesi'nde kitabe etrafını çevreleyen bordürde dört yapraklı bir çiçek motifi işlenmiş, yaprakların arasına eşkenar dörtgenler yerleştirilmiştir (Resim 8). Eset Ağa Çeşmesi'nde ise sivri kemerin birleştiği noktada dört yapraklı bir çiçek yapılmış, fakat burası tahrip olmuştur (Resim 13).

Çeşmelerden Musa Efendi, Davut Ağa ve Esat Ağa çeşmelerinin kitabeleri eser üzerinde mevcut değildir. Bu üç çeşmeden sadece Eset Ağa Çeşmesi'nin kitabesi kırık bir durumda Ürgüp Müzesinde yer almaktadır (Resim 12). Bunların yanı sıra günümüze ulaşamayan Ürgüp Aşağı Pazar Yeri Çeşmesi, Ürgüp Bedrettin Çeşmesi, Ürgüp Eski Hükümet Konağı Önündeki Çeşme kitabeleri de Ürgüp Müzesinde bulunmaktadır (Resim 16-17-18). Genel olarak kitabelerde banî Damat İbrahim Paşa'nın adı zikredilmiş, herhangi bir mimar ya da sanatkâr ismine rastlanılmamış fakat Nedim, Vehbi, Şakir gibi isimler kitabelerde geçmektedir. Dönemin önemli şairlerinden Nedim gibi bu saydığımız isimler de devrin şairleri olup, İbrahim Paşa'ya olan sevgilerini kitabelerde şiirler, kasideler yazarak dile getirmişlerdir (Hakverdioğlu, 2007:51). Buradan bâninin yani Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın dönemin sanatkârlarıyla şairleriyle yakın bir ilişki içinde olduğu anlaşılabilir.

Sonuç olarak; mimarisi, bezemesi, konumu ve yaygınlığıyla çeşmeler, âtil durumlarından kurtarılmalı, kısa ve zorlu bir dönemin somut birer örneği olarak yaşatılmalı, kaderine terk edilmemeli ve gelecek yüzyıllara bir kültür mirası olarak bırakılmalıdır.

Kaynakça

- Aktepe, M. (1993) "Damat İbrahim Paşa", *Türkiye Diyanet İslam Ansiklopedisi, Cilt VIII*, 1993, s 441-44.
- Altınay, A. R. (2010) *Lale Devri (1718-1730)*, Birinci Basım, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Allak, F. (2017) *Nevşehirli Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın Banîlik Faaliyetleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Arıkan, İ. (2013) *Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın Hayatı ve Devlet Adamlığı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bilge, A. (1966) *Nevşehir ve Lale Devri*, Konya.
- Buz, A. (2009) *Sokullu'dan Damat Ferite Osmanlı Sadrazamları*, İstanbul.
- Çerçi, F. (2003) *Damad İbrahim Paşa ve Nevşehir*, Birinci Basım, İlya Basım ve Yayınevi, İzmir.
- Denktaş, M. (2000) *Karaman Çeşmeleri*, Kıvılcım Yayınları, Kayseri.
- Denktaş, M. (2000) *Kayseri'deki Tarihi Su Yapıları*, Kıvılcım Yayınları, Kayseri.
- Elmacı, O. (2008) *Ürgüp Tarihi*, Birinci Basım, Ürün Yayınları, Ankara.
- Eravşar, O. (1993) *Ürgüp ve Çevresindeki Türk-İslam Devri Yapıları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Erdal, Z. (2014) *Aksaray'da Türk Devri Mimarisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Doktora Tezi) Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

- Hakverdioğlu, M. (2007). *Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'ya Sunulan Kasideler*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Karpuz, H. (2009) *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Karaman*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Koçyiğit, F. (2013) *Lale Devri İstanbul Çeşmeleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Mutlu, M. (2014) *Konya'da Su Mimarisi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Ödekan, A. (1992) Kent İçi Çeşme Tasarımında Tipolojik Çözümleme. *Semavi Eyice'ye Armağan İstanbul Yazıları*, Turing Yayınları, İstanbul.
- Önge, Y. (1997) *Türk Mimarisinde Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde Su Yapıları*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Sözlü, H. (2014) *Balıkesir'de Türk Devri Mimari Eserleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Tektaş, N. (2002) *Osmanlıda İkinci Adam Saltanatı Sadrazamlar*, Birinci Basım, Çatı Kitapları, İstanbul.

Summary

Damat İbrahim Pasha, who tried to make his mark in the cities within the framework of economic, social and political formations by building new buildings in his name and family members' names since his establishment, gave great importance to the activities in his years as an Ottoman statesman. During the period he pioneered the membership of many social groups. Our article is composed of fountains in Ürgüp, which form part of these building groups.

Damat İbrahim Pasha, known as an "Nevşehirli" in the Ottoman history, is one of the important grand viziers who are known in the Ottoman Grand Viziers. He came to Istanbul from Muşkara (today's Nevşehir) and after İbrahim Pasha met III. Ahmet, the sultan of the time, he made important political and cultural studies. When we look at the important works that it has done in cultural sense, besides its capital Istanbul, it has led many building groups in Nevşehir where it was born. Some of these building groups form fountains. This study, which describes the Urgup Fountains of the Grand Vizier Damad İbrahim Pasha of Nevşehir, includes the political importance of the constructive and its status and its reflection on architecture and art. Damad İbrahim Pasha built ten fountains in Nevşehir's Ürgüp District. Three of the fountains have not survived to the present day, and the inscriptions of these fountains are now preserved in the Urgup Museum.

XVIII. century, and especially in the Tulip Era covering the years of loyalty of Damat İbrahim Pasha, there is an increase in the construction of fountains. One of the reasons is the increase in the population in parallel with the political and economic stability experienced in this period. It would be insufficient to explain the increase in the number of fountains only with the population. Because XVIII. It is seen that there has been a change in Europe in the 18th century and it is a period in which there is a tendency towards civil architecture rather than religious and military structures and new searches are being made. The Ottoman Empire, by adapting to the spirit of change in Europe, has increased its orientation to civil architecture and has exhibited it in fountains in many cities of Anatolia, especially in Istanbul. One of these cities is Nevşehir and it is observed that there is an increase in the number of fountains in Ürgüp.

Considering the structural features of the fountains examined, it is possible to examine the facade composition and the two groups according to the location; According to the front compositions, fountains, single arches, (pointed arch, wavy arch, flat weft arch) were evaluated as two arches and two sides. According to their location, fountains, dependent fountains (fountains built with the walls of a building, fountains added to the walls of any building) and independent fountains (fountains and fountains with water tank) were examined. Yellow colored flat cut stone was used as a material in the fountains.

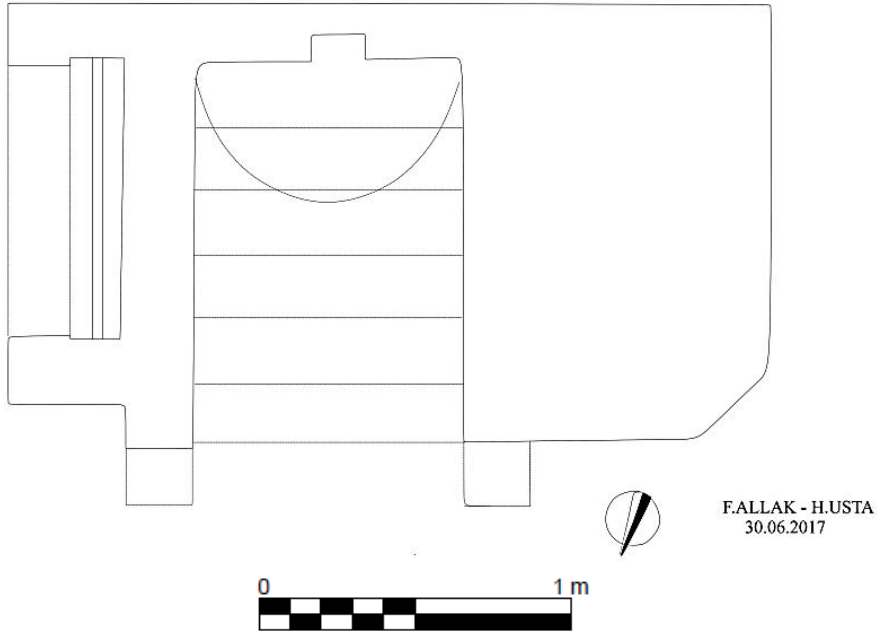
Four of the fountains were dependent and three of them were evaluated as independent fountains. Gez Fountain, Pancarci Fountain, Davut Agha Fountain, Temenni Neighborhood Fountain are located in the group of dependent fountains.

The fountains seen in the classical period are similar to the layout of the fountains. The fountains (except for the Yunak Fountain) were generally constructed as rectangular with pointed arches and single facades. Yunak Fountain was built on two sides. In this respect, it differs from the Damat İbrahim Paşa Fountains in Ürgüp. In addition, the second section of this fountain was opened in the form of an iwan towards the northwest and the name of the fountain was made to wash the laundry which is common in Anatolia. Three of the fountains were built as water tanks. In addition to these, there are no architects or craftsmen in the inscriptions on the fountain.

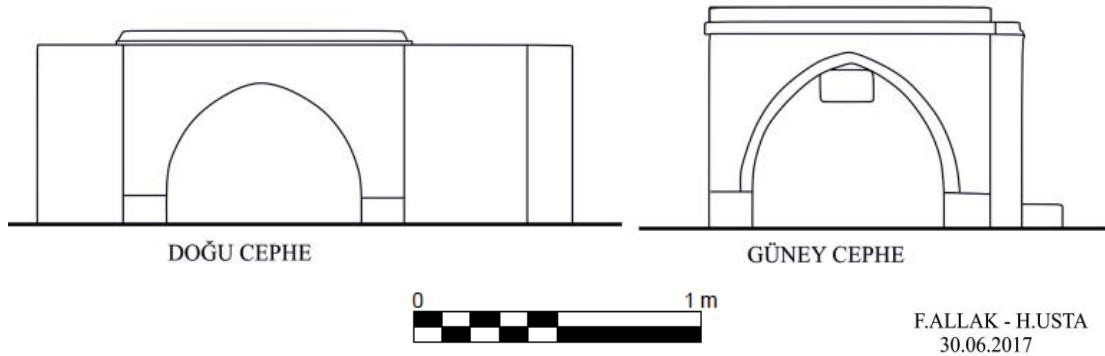
Generally; With its architecture, decoration, location and prevalence, the fountains should be rescued from their idle state, maintained as a concrete example of a short and difficult period, not to be left to their fate and left as a cultural heritage for the next centuries.



Resim 1: Yunak Çeşmesi kitabesi



Çizim 1: Yunak Çeşmesi Planı



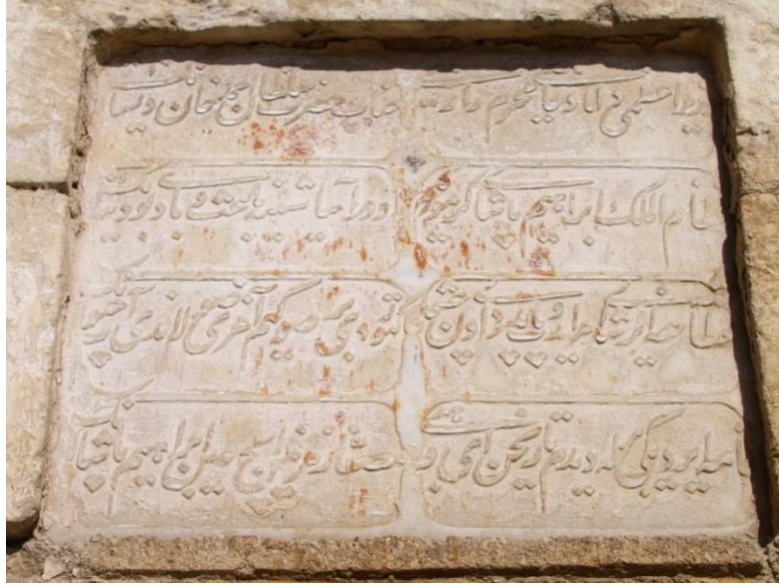
Çizim 2: Yunak Çeşmesi, Doğu ve Güney cephesi çizimi



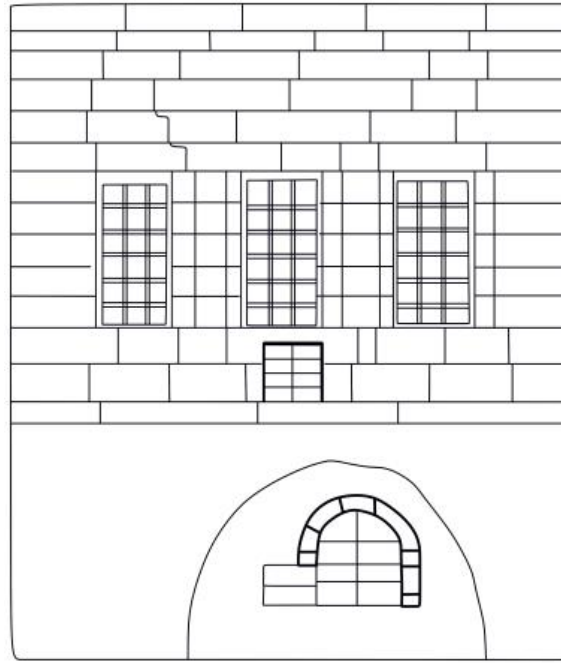
Resim 2: Yunak Çeşmesinin genel görünümü



Resim 3: Yunak Çeşmesinin genel görünümü



Resim 4: Gez Çeşmesi kitabesi

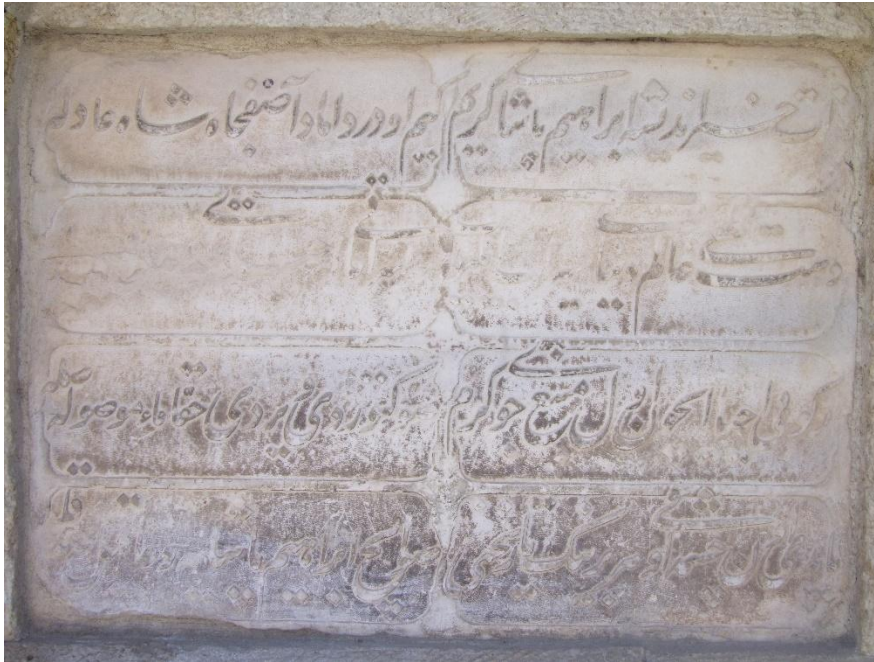


F.ALLAK - H.USTA
30.06.2017

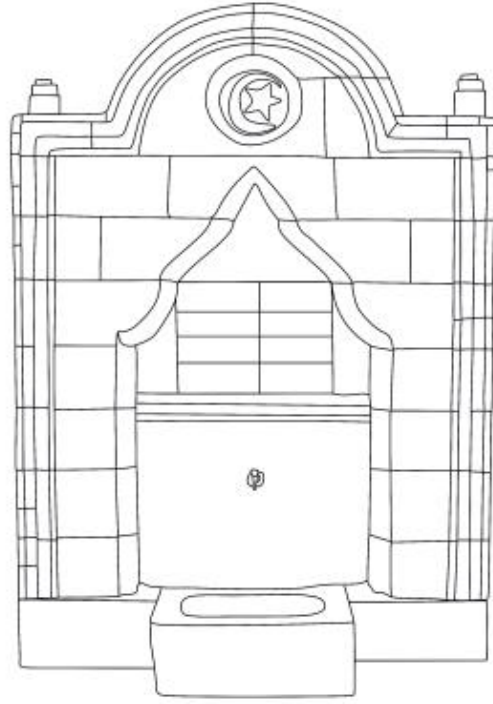
Çizim 3: Gez Çeşmesi cephe görünüşü



Resim 5: Gez Çeşmesi genel görünümü



Resim 6: Pancarcı Çeşmesi kitabesi



F.ALLAK - H.USTA
30.06.2017

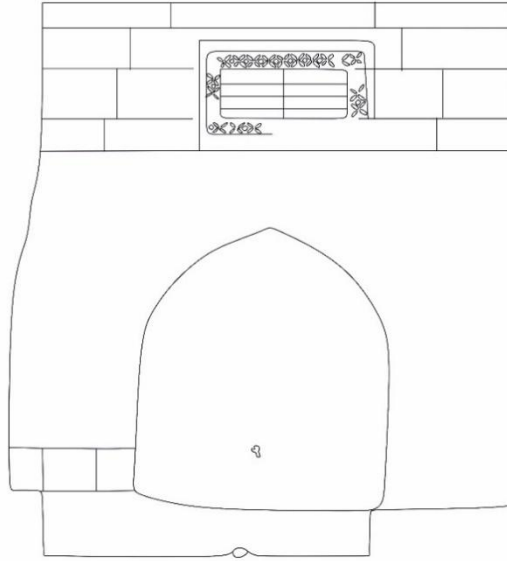
Çizim 4: Pancarcı Çeşmesi cephe çizimi



Resim 7: Pancarcı Çeşmesi genel görünümü



Resim 8: Temenni Mahallesi Çeşmesi kitabesi ve süsleme detayı

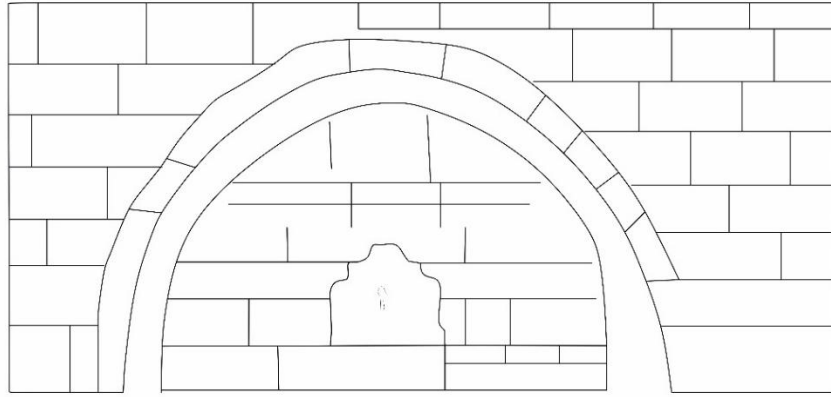


F.ALLAK - H.USTA
30.06.2017

Çizim 5: Temenni Mahallesi Çeşmesi cephe çizimi



Resim 9: Temenni Mahallesi Çeşmesi cephe görünümü



FALLAK - HUSTA
30.06.2017

Çizim 6: Musa Efendi Çeşmesi cephe çizimi



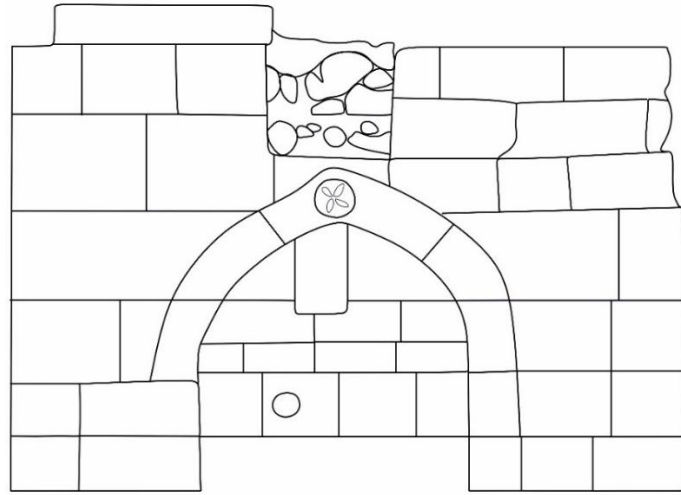
Resim 10: Musa Efendi Çeşmesi genel görünümü



Resim 11: Musa Efendi Çeşmesi eyvan şeklindeki doğu cephesi



Resim 12: Eset Ağa Çeşmesi kitabesi (Ürgüp Müzesi)

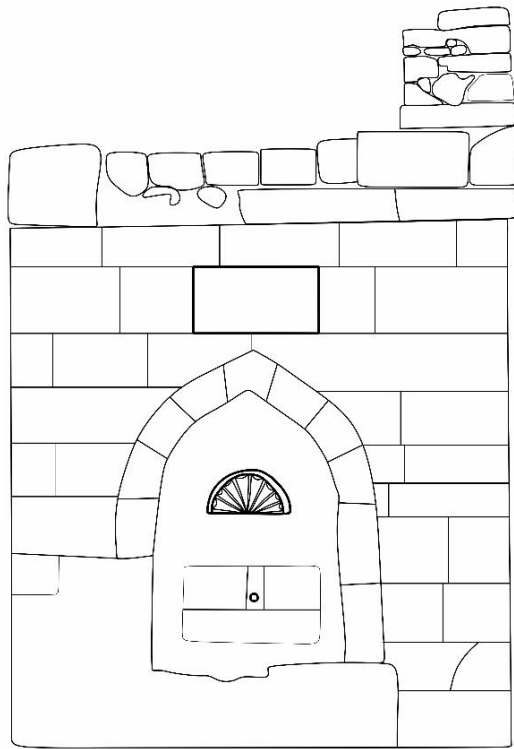


F.ALLAK - H.USTA
30.06.2017

Çizim 7: Eset Ağa Çeşmesi cephe çizimi



Resim 13: Eset Ağa Çeşmesi genel görünümü



F.ALLAK - H.USTA
30.06.2017

Çizim 8: Davut Ağa çeşmesi cephe çizimi



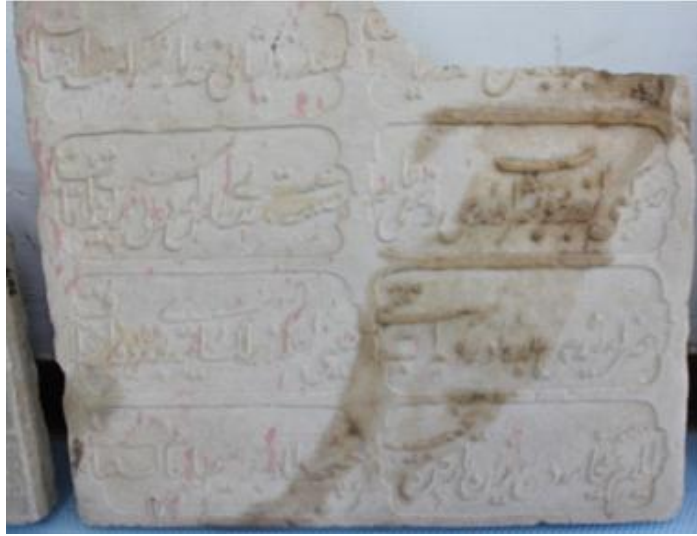
Resim 14: Davut Ağa Çeşmesi genel görünümü



Resim 15: Davut Ağa Çeşmesi süsleme detayı



Resim 16: Ürgüp Aşağı Pazar Yeri Çeşmesi kitabesi (Ürgüp Müzesi)



Resim 17: Ürgüp Bedrettin Çeşmesi (Ürgüp Müzesi)



Resim 18: Ürgüp Eski Hükümet Konağı Önündeki Çeşme (Ürgüp Müzesi)